

Täysistunto

Maanantai 24.6.2024 klo 12.03—15.21

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 20 ja 21 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 28/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 12/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Peltonen.

Keskustelu

14.21 **Eemeli Peltonen sd:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annettua lakia väliaikaisesti. Esityksessä ehdotetaan pienennettävän vastaanottorahaa ja käyttö rahaa, joita myönnetään kansainvälistä suojelua hakevalle, tilapäistä suojelua saavalle ja ihmiskaupan uhrille, jolla ei ole kotikuntaa.

Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin, että vastaanottorahan perusosan suuruus on nykyisin noin 59 prosenttia toimeentulotuen perusosan määrästä, ja hallituksen esityksen mukaisen, alennetun vastaanottorahan perusosan suuruus olisi jatkossa 49 prosenttia toimeentulotuen perusosan määrästä.

Pidämme kohtuuttomana hallituksen esityksen mukaista vastaanottorahan leikkausta ennen kaikkea siksi, että hallitus on jo päättänyt myös vastaanottorahaan kohdistuvasta indeksijäädytyksestä. Vastaanottorahan leikkaus ja indeksijäädytys voivat yhdessä johtaa seurauksiin, joiden tuloksena hallituksen esityksen kielteiset vaikutukset ylittävät mahdolliset säästöt.

Hallintovaliokunnan useissa asiantuntijalausunnoissa onkin tuotu esiin, että hallituksen esityksen vaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi. Erityisen suurena riskinä on, että hallituksen esitys vain heikentää jo valmiiksi kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilannetta entisestään.

Esityksen ongelmat eivät näkemyksemme mukaan poistu valiokuntakäsittelyssä tehdyillä muutoksilla, joilla leikkausta paikataan täydentämällä täydentävän vastaanottorahan myöntämisedellytyksiä koskevaa sääntelyä. Sen sijaan muutokset tulevat merkittävästi lisäämään byrokratiaa, lisäämään ja vaikeuttamaan etuuden myöntäjien työtä ja lisäämään tuensaajien aseman epävarmuutta.

Esityksen tavoitteena todetaan olevan myös sellaisten tilapäistä suojelua saavien henkilöiden kuntaan siirtymisen nopeuttaminen, joilla olisi mahdollisuus kotikuntaa hakea. Ko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2024 vp

tikunnan hakemiseen tulisi kuitenkin ohjata muilla keinoilla kuin leikkaamalla kaikkien kansainvälistä suojelua hakevien, tilapäistä suojelua saavien ja ihmiskaupan uhreille myönnettävää vastaanottorahaa.

Esitys kohdistuu tällä hetkellä erityisesti Venäjän hyökkäyssotaa pakeneviin ukrainalaisiin. Tammikuun 2024 alussa vastaanottojärjestelmän asiakkaista 79 prosenttia oli ukrainalaisia. Tilapäisen suojelun saajien lisäksi vastaanottorahaa saavat turvapaikanhakijat sekä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmässä olevat ja heidän alaikäiset lapsensa, joilla ei ole kotikuntaa Suomessa. Esityksellä heikennetään myös ilman huoltajaa Suomeen tulleille lapsille maksettavaa käyttörahaa. Vastaanottojärjestelmän asiakkaista 24 prosenttia on lapsia.

Riippuvuutta vastaanottorahasta ei voida varsinaisesti pitää kestoaltaan lyhyenä ja väliaikaisena, sillä turvapaikanhakuprosessit kestävät kuukausia, toisinaan jopa vuosia. Esimerkiksi ukrainalaiset voivat pääsääntöisesti hakeutua kotikuntaan vuoden Suomessa oleskelun jälkeen, mihin saakka he ovat vastaanottopalveluiden asiakkaita.

Hallituksen esityksellä pyritään valtiontalouden säästöjen lisäksi vähentämään Suomen turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmän houkuttelevuutta. Sisäministeriön hallintovaliokunnalle toimittaman vastineen mukaan vastaanottorahan määrän vaikutuksesta perusteettomasti kansainvälistä suojelua hakevien määrään ei kuitenkaan ole todennettua tietoa. Vaikuttaakin siltä, että hallituksen esityksellä ei tulla tosiasiasa saavuttamaan säästöjä hallituksen tavoittelemassa laajuudessa, eikä myöskään vähentämään vastaanottojärjestelmän houkuttelevuutta, kuten esityksessä on argumentoitu. Siten hallituksen esitystä on hyvin vaikea pitää sosiaalisesti kestäväenä tai kannatettavana.

Edellä olevan perusteella esitän, että hallituksen esityksen mukaiset lakiehdotukset hylätään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

14.25 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Peltosen tekemää esitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kontula.

14.25 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Nyt me olemme ensi kertaa vuosikymmeniin tekemässä päätöstä, jossa jokin viimesijainen sosiaalieluus pudotetaan niin alhaiselle tasolle, että edes laskennallisesti kaikkien kohdalla terveellisen ruuan hankkiminen laillisin keinoin ei ole mahdollista. Siis ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin hyvinvointivaltio Suomessa tietoisesti tuotetaan sellainen etuusmuoto, jolla ei edes teoriassa ole mahdollista tyydyttää ravintotarpeita, eli tuotetaan Suomeen ryhmä, jonka on valittava joko nälän tai sitten laittomien lisäansaintakeinojen välillä. Minun nähdäkseni tällainen ratkaisu on osoitus siitä, että historiaa ei todellakaan ole luettu. Kuka täysjärkinen ihminen, joka on vähänkään katsonut niitä yhteiskuntia, joissa tällaisia ryhmiä on, haluaa sellaista maailmaa meille tänne Suomeen?

Kuten tässä jo mainittiin, tällä hetkellä pääkohde tai suurin yksittäinen ryhmä, joka tätä vastaanottorahaa saa ja tästä leikkauksesta kärsii, ovat ukrainalaiset, mutta mukana on myös muita turvapaikanhakijaryhmiä, joilla ei ole mahdollisuutta hakeutua kotikuntaan välttämättä edes sen vuoden päästä. Mukana on myös ihmiskaupan uhreja, jotka ovat jo

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2024 vp

moneen tapaan hyväksikäytettyjä ja monen erilaisen mankelin läpi käyneitä, ennen kuin he joutuvat sitten tekemään sen valinnan, turvautuvatko he Suomen valtioon vai miettivätkö sitten, mitä muita resursseja on enää käytettävissä.

Jos me ajatellaan vastaanottorahaa verrattuna toimeentulotukeen, niin meidän tiedetään, että ne ihmiset, jotka ovat toimeentulotuella vähänkin pidempään, tyypillisesti joutuvat kitkuttelemaan aika monenlaisen kikka kolmosen kanssa, että saisivat rahat riittämään. Jo toimeentulotuen tasoa pidetään niin matalana, että ihmiset, jotka saavat toimeentulotukea, käyvät leipäjonoista hakemassa ruoka-apua, jotkut tekevät pimeää työtä tai erilaista trokasta naapuruston ja lähiyhteisöjen sisällä, juoksevat tarjouksien perässä siellä, missä punaisia lappuja on saatavilla, tai niistävät vaatteista, hygieniasta ja muista, mihinkä sen saman toimeentulotuen oletetaan riittävän. Eli jo se toimeentulotuen perusosan taso on niin pieni, ettei sillä tahdo pärjätä myöskään tutkimuksen mukaan, ja vastaanottoraha jo ennestään oli huomattavasti pienempi kuin toimeentulotuen perusosa, ja nyt sitä pienennetään vielä siitä entisestään. Sen vastaanottorahan pitäisi riittää ruuan lisäksi vaatteisiin, hygieniaan, siihen bussilippuun, jotta sinä ylipäättään pääset johonkin kauppaan sitä ruokaa ostamaan, tietoliikenteeseen ja tilanteessa, jossa mukana on myös sellaisia ihmisryhmiä, joilla ei ole lupaa Suomessa parantaa asemaansa tekemällä palkkatöitä tai joiden kunto on niin heikko, kuten monien ihmiskaupan uhrien kohdalla, että he eivät ole työkykyisiä.

Minun mielestäni on pysäyttävää, että me voimme samanaikaisesti puhua hyvinvointi-Suomesta ja tuottaa tietoisesti nälkää tähän maahan. Suomi on vielä valovuosien päässä siitä tilanteesta, etteikö meillä riittäisi ruokaa kaikille, ihan kaikille, joidenka me katsotaan, että tässä maassa kuuluu olla. Ja tietysti vielä järisyttävämpää tästä tekee se, että kohderyhmässä on myös lapsia. Tässä salissa ollaan siis nyt päättämässä siitä, että nälkä on ok myös lasten osalta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.